

RUFİ İONA

Bibliyayı çevirän İstitut
Moskva
2017

РУФИ ИОНА

Библияйы чевирән Институт

Москва

2017

RUFİ
İONA

Çevirici Petri Çebotar
Redaktor İvanna Bankova
Teologiya redaktoru Vitaly Voinov
Reçzentlär Vladimir Kusursuz, Anna Çelak

РУФИ
ИОНА

Чевирижи Петри Чеботар
Редактор Иванна Банкова
Теология редактору Виталий Войнов
Рецензентлär Владимир Кусурсуз, Анна Челак

ISBN 978-5-93943-232-0

© Институт перевода Библии, 2017

Önsöz

Hristian tradişiyasına görä çifit halkının Ayozlu Yazısı sayılêr Eski Baalantı. Eski Baalantıya girer 39 kiyat, angılarını yazmışlar türlü avtorlar kendi vakıtlarında. Kiyatların taa çoyu yazılı evelki çifit dilindä. Eski Baalantının kimi kiyatları yazılmış üç bin yıldan zeedä geeri. Eski Baalantıda var İzrail istoriyası için kiyatlar hem o zakon için, angısını vermiş ona Allah. Bundan başka, var poeziya, aarif insannarın nasaatları hem gelecek vakıtlar için prorokluklar.

Rufi hem İona kiyatları kaplêêrlar çifit istoriyasının farklı dönemnerini. Rufi kiyadında oluşlar geçêrlêr Hristosun duumasından ileri XI asirin başlantısında, prorok İona kiyadında sa – Hristosun duumasından ileri VIII asirin ortasında. Bu kiyatlar seftä tiparlanêrlar gagauzça. Çeviriyä yapıldı derin redakşıya, o karşılaştırıldı original çifit tekstinnän.

Var umudumuz, ani gagauz okuyucusu bulacak bu kiyatlarda diil sade meraklı süjetleri, ama açacek kendisinä Allahın hem insannarın arasında ilişkilêr için derin hakikatı.

Bibliyayı çevirân İstitut bütün ürektän şükür eder çeviricilerä, redaktorlara hem hepsinä, kim yardım etti hazırlamaa bu kiyadı.

Өнсөз

Христиан традициясына гөрә чыфyt халкынын Айозлу Йазысы сайылэр Ески Бааланты. Ески Баалантыяа гирер 39 кийат, ангыларыны йазмышлар түрлү авторлар кенди вакытларында. Кийатларын таа чойу йазылы евелки чыфyt дилндә. Ески Баалантынын кими кийатлары йазылмыш үч бин йылдан зeedә геери. Ески Баалантыда вар Израил историйасы ичин кийатлар хем о закон ичин, ангысыны вермиш она Аллах. Бундан башка, вар поезийа, аариф инсаннарын насаатлары хем гележек вакытлар ичин пророклуклар.

Руфи хем Иона кийатлары каплээрлар чыфyt историйасынын фарклы дөнемнерини. Руфи кийадында олушлар гечерләр Христосун дуумасындан илери XI асирин башлантысында, пророк Иона кийадында са – Христосун дуумасындан илери VIII асирин ортасында. Бу кийатлар сефтә типарланэрлар гагаузча. Чевирийә йапылды дерин редакция, о каршылаштырылды оригинал чыфyt текстиннән.

Вар умудумуз, ани гагауз окуйужусу булажэк бу кийатларда диил саде мераклы сүжетлери, ама ачажэк кендисинә Аллахын хем инсаннарын арасында илишкиләр ичин дерин хакикаты.

Библийайы чевирән Институт бүтүн үректән шүкүр едер чевирижилерә, редакторлара хем хепсинә, ким йардым етти хазырламаа бу кийады.

RUFÌ

РУФИ

Bu istoriya oldu İzrailin en borannı hem dolaşık dönemnerin birisindä. Ozaman izraili soyları kullandı ölä denilän «sudyalar», angıların sözü geçärdi herzaman, cenk vakıdı sa onnar koruyardılar kendi soylarını duşmannardan.

Kiyadın baş personajı – Rufi, genç bir karı Moavdan (İzrailin sınırına yakın toprak). Moavlılar hem izraililär kimär kerä cenk edärdilär biri-birinnän, onuştan onnarın araları kötüydü, da moavluların evlatlarında yoktu hak katılmaa İzrail halkına. Ama Rufi evlener bir izrailiylän, onun geçinmesindän sora da kalêr inanç kayınnasına Noeminä, butakım onun halkı hem onun Allahı oldular Rufinin dä halkı hem Allahı.

Moiseyin Ayozlu Zakonuna görä, izraililär düşärdi yardım etsinnär senselelerinä hem korusunnar onnarı beladan. En yakın senselelerä deyärdilär «koruyucu». Eer karının kocası öldüysä, koruyucu läüzımdı satın alsın raametlinin topraanı hem evlensin o dul kariya. Kär bölä çıktı Rufinin eceli. Kiyadın bitkisindä sıralanêr Rufinin evlatları, da biz üüreneriz, ani o oldu İzrailin en anılmış padişahının – Davidin – dedesinin anası. Eer insan açık üreklän inanarsa Allaha hem yaşarsa Onun simarlamaklarına görä, hiç diil önemni, kimdän çekiler onun kökleri.

Бу историйа олду Израилин ен боранны хем долашык дөнөмнерин бирисиндә. Озаман израилли сойлары кулланарды өлә денилән «судйалар», ангыларын сөзү гечәрди херзаман, әженк вақыды са оннар коруйардылар кенди сойларыны душманнардан.

Кийадын баш персонажы — Руфи, генч бир кары Моавдан (Израилин сынырына йакын топрак). Моавлылар хем израиллиләр кимәр керә әженк едәрдиләр бири-бириннән, онуштан оннарын аралары көтүйдү, да моавлыларын евлатларында йокту хак катылмаа Израил халкына. Ама Руфи евленер бир израиллийлән, онун гечинмесиндән сора да каләр инанч кайыннасына Ноеминә, бутакым онун халкы хем онун Аллахы олдулар Руфинин дә халкы хем Аллахы.

Моисейин Айозлу Законуна гөрә, израиллиләр дүйшәрди йардым етсиннәр сенселелеринә хем корусуннар оннары беладан. Ен йакын сенселелерә дейәрдиләр «коруйуәжу». Еер карынын кожасы өлдүйсә, коруйуәжу ләәзымды сатын алсын рааметлинин топрааны хем евленсин о дул карыйа. Кәр бөлә чыкты Руфинин ежсели. Кийадын биткисиндә сыраланәр Руфинин евлатлары, да биз үүренериз, ани о олду Израилин ен анылмыш падишахынын — Давидин — дедесинин анасы. Еер инсан ачык үреклән инанарса Аллаха хем йашарса Онун сымарламакларына гөрә, хич дишл өнемни, кимдән чекилер онун көкклери.

Gurbetliktä kahır

1 ¹O günnerdä, açan izraillileri kullanardı sudyalar, İzrail topraanda oldu kıtlık, da bir adam karısının hem iki oolunnan İudeyadaki Vifleemdän gitti yaşamaa Moav topraanda. ²O adamın adıydı Elimeleh, onun karısının adıydı Noemin, onun vardı iki oolu – Mahlon hem Hileon; onnar İudeyadaki Vifleemdän eprata soyundandı. Geldilär onnar Moav topraana da kaldılar orada.

³Elimeleh, Noeminin kocası, öldü, da kaldı o insan iki oolunnan. ⁴O çocuklar aldılar kendilerinä karı moavlılardan, birisinin adıydı Orfa, öbürünün dä Rufi, hem yaşadılar orada on yıla yakın. ⁵Ama sora ikisi dä onun oolları, Mahlon hem Hileon, öldülär. Butakım, Noemin kaybetti hem iki oolunu, hem dä kocasını.

⁶Sora toparlandı Noemin gelinnerinnän da gitti geeri Moav topraandan, çünkü işitti, ani Saabi dolaştı Kendi halkını hem verdi ona bereket. ⁷Çıktı Noemin o erdän, neredä yaşardı, hem iki gelini dä onunnan bilä. Açan onnar gidärdilär yolca, döneräk İudeya topraana, ⁸Noemin dedi gelinnerinä: «Gidin, dönün herkez kendi ana evinä; ko Saabi yapsın sizä hayır, nasıl siz yapardınız ölennerä hem bana! ⁹Ko Saabi versin sizä, ani siz ikiniz dä bulasınız eni koca hem raatlık onnarın evlerindä!» Noemin öptü onnarı. Ama onnar giriştilär üüsek seslän aalamaa ¹⁰da dedilär: «Yok, biz seninnän gidecez senin halkına». ¹¹Noemin sä dedi: «Dönün, kızlarım; neçin

Гурбетликтә кахыр

1 ¹О гүннердә, ачан израиллилери кулланарды судйалар, Израил топраанда олду кытлык, да бир адам карысыннан хем ики оолуннан Иудейадакы Вифлеемдән гитти йашамаа Моав топраанда. ²О адамын адыды Елимелех, онун карысынын адыды Ноемин, онун варды ики оолу – Махлон хем Хилеон; оннар Иудейадакы Вифлеемдән епрата сойунданды. Гелдиләр оннар Моав топраана да калдылар орада.

³Елимелех, Ноеминин кожасы, өлдү, да калды о инсан ики оолуннан. ⁴О чожуклар алдылар кендилеринә кары моавлылардан, бирисинин адыды Орфа, өбүрүнүн дә Руфи, хем йашадылар орада он йыла йакын. ⁵Ама сора икиси дә онун ооллары, Махлон хем Хилеон, өлдүләр. Бутакым, Ноемин кайбетти хем ики оолуну, хем дә кожасыны.

⁶Сора топарланды Ноемин гелиннериннән да гитти геери Моав топраандан, чүнкү ишитти, ани Сааби долашты Кенди халкыны хем верди она берекет. ⁷Чыкты Ноемин о ердән, нередә йашарды, хем ики гелини дә онуннан билә. Ачан оннар гидәрдиләр йолжа, дөнерәк Иудейа топраана, ⁸Ноемин деди гелиннеринә: «Гидин, дөнүн херкез кенди ана евинә; ко Сааби йапсын сизә хайыр, насыл сиз йапардыныз өленнерә хем бана! ⁹Ко Сааби версин сизә, ани сиз икиниз дә буласыныз ени кожа хем раатлык оннарын евлериндә!» Ноемин өптү оннары. Ама оннар гириштиләр үөсек сеслән ааламаа ¹⁰да дедиләр: «Йок,

lääzım geläsiniz benimnän? Ne, benim karnımda taa var mı oollar, aniki olsunnar sizä koca? ¹² Dönün, kızlarım, gidin, neçinki bän artık ihtärım evlenmää deyni. Bän desäm bilä: "Var benim taa umudum", hem kâr bu gecä olsam kocaylan hem sora duudurayım oolları, – ¹³ var mı nasıl bekleyäsiniz, onnar büüyüncä? Var mı nasıl oyalanasınız da evlenmeyäsiniz? Yok, kızlarım, benim kahırım sizinkisindän dä büük, çünkü Saabinin eli cezaladı beni». ¹⁴ Onnar genä üüsek seslän giriştilär aalamaa. Orfa öptü kayınnasını da gitti, Rufi sä kaldı Noeminnän.

¹⁵ Noemin dedi Rufiyä: «Tä senin eltiykan döndü kendi halkına hem kendi allahlarına; git sän dä kendi eltiykanın ardına». ¹⁶ Ama Rufi dedi: «Yalvarma bana, ayırılıyım sendän da döneyim geeri; çünkü nereyi sän gidärsän, bän dä orayı gidecäm, hem neredä sän yaşarsan, bän dä orada yaşayacam; senin halkın olacek benim halkım, hem senin Allahın – benim Allahım; ¹⁷ hem neredä sän ölecän, orada bän dä ölecäm hem beni orada gömeceklär; ko Saabi cezalasın beni, eer atılırsam sendän; sade ölüm beni ayıracek sendän!»

¹⁸ Noemin, görüp, ani Rufi çetin neetlenmiş gitmää onunnan, vazgeçti yalvarmaa ona. ¹⁹ Bölä gidärdilär onnar ikisi, taa Vifleemä etişincä. Açan etiştilär onnar Vifleemä, bütün kasaba başladı kaynaşmaa, karılar da deyärdilär: «Acaba bu mu Noemin?» ²⁰ Noemin dedi onnara: «Demeyin bana Noemin, deyin bana Mara*,

* 1:20 Noemin – çiftiça «hoşluk», Mara – «kahır».

биз сениннән гидеҗез сенин халкына». ¹¹ Ноемин сә деди: «Дөнүн, кызларым; нечин ләәзым геләсиниз бенимнән? Не, беним карнымда таа вар мы ооллар, аники олсуннар сизә коҗа? ¹² Дөнүн, кызларым, гиндин, нечинки бән артык ихтәрым евленмәә дейни. Бән десәм билә: "Вар беним таа умудум", хем кәр бу геҗә олсам коҗайлан хем сора дуудурайым ооллары, — ¹³ вар мы насыл беклейәсиниз, оннар бүүйүнжә? Вар мы насыл ойаланасыңыз да евленмейәсиниз? Йок, кызларым, беним кахырым сизинкисиндән дә бүүк, чүнкү Саабинин ели җезалады бени». ¹⁴ Оннар генә үөсек сеслән гириштиләр ааламаа. Орфа өптү кайыннасыны да гитти, Руфи сә калды Ноеминнән.

¹⁵ Ноемин деди Руфийә: «Тә сенин елтийкан дөндү кенди халкына хем кенди аллахларына; гит сән дә кенди елтийканын ардына». ¹⁶ Ама Руфи деди: «Йалварма бана, айырылайым сендән да дөнейим геери; чүнкү нерейи сән гидәрсән, бән дә орайы гидеҗәм, хем нередә сән йашарсан, бән дә орада йашайаҗам; сенин халкын олаҗэк беним халкым, хем сенин Аллахын — беним Аллахым; ¹⁷ хем нередә сән өлежән, орада бән дә өлежәм хем бени орада гөмеҗекләр; ко Сааби җезаласын бени, еер атыларсам сендән; саде өлүм бени айыраҗэк сендән!»

¹⁸ Ноемин, гөрүп, ани Руфи четин неетленмиш гитмәә онуннан, вазгечти йалвармаа она. ¹⁹ Бөлә гидәрдиләр оннар икиси, таа Вифлеемә етишинжә. Ачан етиштиләр оннар Вифлеемә, бүтүн касаба башлады кайнашмаа, карылар да дейәрдиләр: «Аҗаба бу

neçin deyni Kudretli Allah yolladı bana büük kahır; ²¹bän çıktım buradan dolu ellän, Saabi sä döndürdü beni boş ellerimnän, neçin demää bana Noemin, açan Kudretli Saabi zeetletti beni, hem yolladı bana bela?»

²²Bölä döndü Noemin, hem onunnan barabar gelini moavlyka Rufi, angısı geldi Moav topraandan. Açan geldilär onnar Vifleemä, taman arpa harmanı başladıydı.

Rufi başak toplêêr

2 ¹Noeminin vardı bir senselesi kocasının tarafından, zengin hem helal bir adam, Elimelehin soyundan, onun adıydı Vooz.

²Bir kerä moavlyka Rufi dedi Noeminä: «Gideyim bän tarlaya başak toplamaa onun ardına, kimdän görecäm iilik». Kayınnası dedi: «Git, kızım»*. ³Rufi gitti da, etişip, başladı toplamaa başak orakçılarının ardınca. Da ölä razgeldi, ani o tarlanın saabisıydı Vooz, Elimelehin soyundan.

⁴Da tä, Vooz geldi Vifleemdän da dedi orakçılara: «Saabi sizinnän!» Onnar cuvap ettilär: «Ko iisözlesin seni Saabi!» ⁵Sora Vooz dedi çıraana, ani koyulmuştu gözletsin orakçıları: «Kimin bu genç

* 2:2 O vakıtlarda İzraıldä, Moiseyin Zakonuna görä, yoksullar vardı nasıl yabancı tarlada toplansın başakları, angıları kalardı orakçılardan sora.

му Ноемин?»²⁰ Ноемин деди оннара: «Демейин бана Ноемин, дейин бана Мара*, нечин дейни Кудретли Аллах йоллады бана бүүк кахыр; ²¹ бән чыктым бурадан долу еллән, Сааби сә дөндүрдү бени бош еллеримнән, нечин демәә бана Ноемин, ачан Кудретли Сааби зетлетти бени, хем йоллады бана бела?»

²² Бөлә дөндү Ноемин, хем онуннан барабар гелини моавлыйка Руфи, ангысы гелди Моав топраандан. Ачан гелдиләр оннар Вифлеемә, таман арпа харманы башладыды.

Руфи башак топләэр

2¹ Ноеминин варды бир сенселеси кожасынын тарафындан, зенгин хем хелал бир адам, Елимелехин сойундан, онун адыды Вооз.

² Бир керә моавлыйка Руфи деди Ноеминә: «Гидейим бән тарлайа башак топламаа онун ардына, кимдән гөрежәм иилик». Кайыннасы деди: «Гит, кызым»**. ³ Руфи гитти да, етишип, башлады топламаа башак оракчыларын ардынжа. Да өлә разгелди, ани о тарланын саабисийди Вооз, Елимелехин сойундан.

⁴ Да тә, Вооз гелди Вифлеемдән да деди оракчылар: «Сааби сизиннән!» Оннар жувап еттиләр: «Ко иисөзлесин сени Сааби!» ⁵ Сора Вооз деди чыраана,

* 1:20 Ноемин – чыфытча «хошлук», Мара – «кахыр».

** 2:2 О вакытларда Израилдә, Моисейин Законуна гөрә, йоксуллар варды насыл йабанжы тарлада топласын башаклары, ангылары каларды оракчылардан сора.

insan?»⁶ Çıracak, cuvap ederäk, dedi: «Bu genç insan – moavlıyka, ani geldi Noeminnän Moav top-
raandan. ⁷O dedi: „Var mı nasıl bän toplayım başak-
ları orakçıların ardına, ne kalêr demetlär arasında”;
da geldi, taa sabaalendän burada bulunêr, sade biraz
dinnendi çardaana altında*».

⁸Sora Vooz dedi Rufiyä: «Seslä beni, kızım, gitmä başak toplamaa başka tarlaya, gitmä buradan, ama kal burada benim izmetçiykalarımnan; ⁹ko gözleri-
nin önündä olsun o tarla, neredä onnar oraklêêrlar,
gez onnarın ardına; tä bän buyurdum izmetçilerimä,
dokunmasınna sana; açan susayacan, git tä iç o
testilerdän, angılarını doldurêrlar benim izmetçile-
rim». ¹⁰Diz çöküp, Rufi iiltti üzünü erä kadar da dedi
ona: «Neylän bän kazandım senin hayırını, ani sän
kabledersin beni, makar bän yabancıyım?» ¹¹Vooz,
cuvap ederäk, dedi ona: «Bana söledilär hepsini,
ne sän yapmışın kayınnan için, açan kocan geçin-
miş, ani sän brakmışın bobanı hem ananı hem ken-
di ana tarafını da gelmişin o halka, angısını taa ileri
bilmärdin; ¹²ko Saabi ödesin sana yaptıkların için,
hem ko sana olsun bütün ödek Saabi İzrailin Alla-
hından, Angısına sän geldin, ki O seni arkaya alsın!»
¹³Rufi dedi: «Ko bän ilik göreyim sendän, çorbacım
benim! Sän raatlandırdın beni hem hayırladın üree-
mi laflarınnan, makar diilim denk senin hiç bir dä
izmetçiykana».

* 2:7 Ya da: «ev içindä».

ани койулмушту гөзлетсин оракчылары: «Кимин бу генч инсан?» ⁶ Чырак, жувап едерäk, деди: «Бу генч инсан — моавлыйка, ани гелди Ноеминнән Моав топраандан. ⁷ О деди: „Вар мы насыл бән топлайым башаклары оракчыларын ардына, не калэр деметләр арасында”; да гелди, таа сабаалендән бурада булунэр, саде бираз динненди чардаан алтында*».

⁸ Сора Вооз деди Руфийä: «Сеслä бени, кызым, гитмä башак топламаа башка тарлайа, гитмä бурадан, ама кал бурада беним изметчийкаларымнан; ⁹ ко гөзлеринин өнүндä олсун о тарла, нередä оннар ораклээрлар, гез оннарын ардына; тä бән буйурдум изметчилеримä, докунмасыннар сана; ачан сусайажан, гит тä ич о тестицердән, ангыларыны долдурэрлар беним изметчилерим». ¹⁰ Диз чökүп, Руфи иилтти үзүнү ерä кадар да деди она: «Нейлән бән казандым сенин хайырыны, ани сән кабледерсин бени, макар бән йабанжыйым?» ¹¹ Вооз, жувап едерäk, деди она: «Бана сөледиләр хепсини, не сән йапмышын кайыннан ичин, ачан кожан гечинмиш, ани сән бракмышын бобаны хем ананы хем кенди ана тарафыны да гелмишин о халка, ангысыны таа илери билмәрдин; ¹² ко Сааби өдесин сана йаптыкларын ичин, хем ко сана олсун бүтүн өдек Сааби Израилин Аллахындан, Ангысына сән гелдин, ки О сени аркайа алсын!» ¹³ Руфи деди: «Ко бән илик гөрөйим сендән, чорбажым беним! Сән раатландырдын бени хем хайырладың үрееми

* 2:7 Йа да: «ев ичиндä».

¹⁴ Açañ geldi üülennik vakıdı, Vooz dedi ona: «Yaklaş burayı da i ekmek hem ban bukanı sirkeyä». Da oturdu karı orakçılarn yanında. Vooz verdi ona kaurulmuş tenä; Rufi idi doyunca, taa kaldı da. ¹⁵ Sora kalktı toplamaa başak. Vooz buyur etti izmetçilerinä, deyip: «Ko toplansın bu insan demetlär arasında da, hem azarlamayın onu; ¹⁶ demetlerdän dä sıbıdın ona hem brakın, ko toplansın, hem baarmayın ona». ¹⁷ Bölä Rufi toplardı o tarlada avşama kadar da topladı başakları düüdü, da çıktı bir demirli* kadar arpa.

¹⁸ Alıp bunu, o gitti kasabaya, kayınnası da gördü, nekadar başak o toplamış. Rufi sä çıkarıp-verdi onu, ne arttıydı, açañ kendisi doydı. ¹⁹ Kayınnası sordu ona: «Neredä topladın büün hem neredä işledin? Ko iisözlü olsun seni kabledän!» Rufi annattı kayınnasına, kimdä o işledi, hem dedi: «O adamın, angısında bän işledim, adı Vooz». ²⁰ Noemin dedi gelininä: «İisözlesin onu Saabi, Angısı payeder hayırını hem dirilerä, hem ölülerä!» Da söledi ona Noemin: «Bu adam yakın bizä; o bizim koruyucularımızın birisi». ²¹ Moavlıyka Rufi dedi: «O taa dedi bana: „Benim izmetçilerimin yanında bulun, taa onnar toplamayınca bütün bereketi”». ²² Noemin dedi Rufi gelininä: «İslää, kızım, ani sän gezecän onun izmetçiykalarının yanısora, da sana zarar yapmayaceklar başka tarlada».

* 2:17 Çıfıtça «bir efa» – İzraıldä bir ölçü, 15 kila terekeyä yakın.

лафларыннан, макар диилим денк сенин хич бир дә изметчийкана».

¹⁴ Ачан гелди үүленник вакыды, Вооз деди она: «Йаклаш бурайы да и екмек хем бан буканы сиркейя». Да отурду кары оракчыларын йанында. Вооз верди она каурулмуш теня; Руфи иди дойунжа, таа калды да. ¹⁵ Сора калкты топламаа башак. Вооз буйур етти изметчилериня, дейип: «Ко топласын бу инсан деметляр арасында да, хем азарламайын ону; ¹⁶ деметлердан дя сыбыдын она хем бракын, ко топласын, хем баармайын она». ¹⁷ Бөля Руфи топларды о тарлада авшама кадар да топлады башаклары дүүдү, да чыкты бир демирли* кадар арпа.

¹⁸ Алып буну, о гитти касабайа, кайыннасы да гөрдү, некадар башак о топламыш. Руфи ся чыкарып-верди ону, не арттыйды, ачан кендиси дойду. ¹⁹ Кайыннасы сорду она: «Нередя топладын бүүн хем нередя ишледин? Ко иссөзлү олсун сени кабледан!» Руфи аннатты кайыннасына, кимдя о ишледи, хем деди: «О адамын, ангысында бан ишледим, ады Вооз». ²⁰ Ноемин деди гелининя: «Иссөзлесин ону Сааби, Ангысы пайедер хайырыны хем дирилера, хем олүлера!» Да сөледи она Ноемин: «Бу адам йакын бизя; о бизим коруйужуларымызын бириси». ²¹ Моавлыйка Руфи деди: «О таа деди бана: „Беним изметчилеримин йанында булун, таа оннар топламайынжа бүтүн берекети”».

* 2:17 Чыфытча «бир ефа» – Израилдä бир өлчү, 15 кила терекейя йакын.

²³ Bölä Rufi bulunardı Voozun izmetçiykaları yanında hem toplardı başak, taa arpayı hem boodayı biçmeyincä, hem yaşardı kayınnasınnan.

Harmanda görüşmäk

3 ¹ Bir kerä Rufiyä dedi Noemin, onun kayınnası: «Kızım benim, taa ii olmaz mı aarayım sana bir ev, neredä sän bulacan kısmetini? ² Tä, deyelim, bizim senselä Vooz, angısının izmetçiykalarının sän bulundun, o bu gecä harmanda arpa saurêr; ³ yıkan, kokulu oloylan yaalan, gii tutmalık rubalarını da git harmana, ama görünmä ona, taa o bitirmeyincä imää hem içmää. ⁴ Açan sa o yatacak, üüren o eri, neredä o yattı, ozaman git tä aç yorganı onun ayakları yanında da yat; o söyleyecek sana, ne yapasın».

⁵ Rufi dedi ona: «Yapacam hepsini, ne söledin bana». ⁶ Da, gidip harmana, yaptı hepsini ölä, nasıl ona sımarladı kayınnası. ⁷ Vooz idi-içti, onun kefi erinä geldi, da gitti uyumaa terekä yivini yanında. Rufi geldi saklıca da, açıp onun ayakları yanında yorganı, yattı.

⁸ Gecä yarısı Vooz daptur geldi, döndü, da tä, onun ayakları yanında yatêr bir karı. ⁹ Vooz sordu ona: «Kimsin sän?» Öbürü dedi: «Bän Rufiyim, senin izmetçiykan, arkaya al beni, çünkü sän benim

²² Ноемин деди Руфи гелининä: «Ислää, кызым, ани сән гезежән онун изметчийкаларынын йанысора, да сана зарар йапмайажеклар башка тарлада».

²³ Бөлä Руфи булунарды Воозун изметчийкалары йанында хем топларды башак, таа арпайы хем боодайы бичмейинжä, хем йашарды кайыннасыннан.

Харманда гөрүшмäk

З ¹ Бир керä Руфийä деди Ноемин, онун кайыннасы: «Кызым беним, таа ии олмаз мы аарайым сана бир ев, нередä сән булажан кысметини? ² Тä, дейелим, бизим сенселä Вооз, ангысынын изметчийкаларынан сән булундун, о бу гежä харманда арпа саурэр; ³ йыкан, кокулу олойлан йаалан, гии тутмалык рубаларыны да гит хармана, ама гөрүнмä она, таа о битирмейинжä имää хем ичмää. ⁴ Ачан са о йатажэк, үүрен о ери, нередä о йатты, озаман гит тä ач йорганы онун аяклары йанында да йат; о сөлейежек сана, не йапасын».

⁵ Руфи деди она: «Йапажам хепсини, не сөледин бана». ⁶ Да, гидип хармана, йапты хепсини өлä, насыл она сымарлады кайыннасы. ⁷ Вооз иди-ичти, онун кефи еринä гелди, да гитти уйумаа терекä йывыны йанында. Руфи гелди саклыжа да, ачып онун аяклары йанында йорганы, йатты.

⁸ Гежä йарысы Вооз даптур гелди, дөндү, да тä, онун аяклары йанында йатэр бир кары. ⁹ Вооз сорду она: «Кимсин сән?» Öбүрү деди: «Бән Руфийим, сенин изметчийкан, аркайа ал бени, чүнкү сән беним

koruyucumsun». ¹⁰ Vooz dedi: «Ko Saabi iisözlesin seni, kızım! Bu senin hayırın ilerkisindän taa ii, aniki kaçmadın gençlerin ardına, ne fukaara, ne zengin; ¹¹ şindi, kızım, korkma, bän yapacam senin için hepsini, ne sän söledin, çünkü kasabada hepsi bilerlär, ani sän helal insansın. ¹² Makar bu dooru, ani bän senin koruyucun, ama var bendän taa yakin koruyucun. ¹³ Gecelä burada; yaarın sa, eer o seni kabledärsä, ozaman islää, ko kabletsin, ama istämärsä kabletmää seni, ozaman bän kabledecäm, diri Saabinin adınnan emin ederim! Kal da yat burada sabaaya kadar».

¹⁴ Rufi uyudu onun ayakları yanında sabaaya kadar da kalktı, taa aydınnanmadaan. Çünkü Vooz dedi: «Ko bilmesinnär, ani harmana geldi karı». ¹⁵ Sora dedi Rufiyä: «Çıkar sırtındaki şalı, tut onu». Karı tutardı, o da ölçtü ona altı ölçü arpa, yardım etti kariya, kaldırsın sırtına, da gitti kasabaya.

¹⁶ Rufi sä gitti kayınnasına. Öbürü dedi: «Ne, kızım?» Rufi annattı hepsini, ne yaptı ona o adam. ¹⁷ Sora dedi ona: «Bu altı ölçü arpayı verdi bana, deyip: gitmä kayınnana boş ellän». ¹⁸ Noemin dedi ona: «Beklä, kızım, taa üürenmeyincä, nasıl bitecek bu iş; çünkü, bitirmeyincä büünkü işi, Vooz raatlanmayacak».

коруйуџумсун». ¹⁰ Вооз деди: «Ко Сааби иисӧзлесин сени, кызым! Бу сенин хайырын илеркисиндӧн таа ии, аники качмадын генчлерин ардына, не фукаара, не зенгин; ¹¹ шинди, кызым, коркма, бӧн йапаџам сенин ичин хепсини, не сӧн сӧледин, чӧнкӧ касабада хепси билерлӧр, ани сӧн хелал инсансын. ¹² Макар бу доору, ани бӧн сенин коруйуџун, ама вар бендӧн таа йакын коруйуџун. ¹³ Гежелӧ бурада; йаарын са, еер о сени кабледӧрсӧ, озаман ислӧӧ, ко каблетсин, ама истӧмӧрсӧ каблетмӧӧ сени, озаман бӧн кабледеџӧм, дири Саабинин адыннан емин едерим! Кал да йат бурада сабаайа кадар».

¹⁴ Руфи уйуду онун аяаклары йанында сабаайа кадар да калкты, таа айдыннанмадаан. Чӧнкӧ Вооз деди: «Ко билмесиннӧр, ани хармана гелди кары». ¹⁵ Сора деди Руфийӧ: «Чыкар сыртындакы шалы, тут ону». Кары тутарды, о да ӧлчтӧ она алты ӧлчӧ арпа, йардым етти карыйа, калдырсын сыртына, да гитти касабайа.

¹⁶ Руфи сӧ гитти кайыннасына. Ӗбӧрӧ деди: «Не, кызым?» Руфи аннатты хепсини, не йапты она о адам. ¹⁷ Сора деди она: «Бу алты ӧлчӧ арпайы верди бана, дейип: гитмӧ кайыннана бош еллӧн». ¹⁸ Ноемин деди она: «Беклӧ, кызым, таа уӧренмейинџӧ, насыл битеџек бу иш; чӧнкӧ, битирмейинџӧ бӧӧнкӧ иши, Вооз раатланмайаџӧк».

Vooz alêr Rufiyi kendisinü karı

4 ¹Vooz, çıkıp kasaba portalarına, oturdu orada. Baksa: geçer onun yanından o koruyucu senselâ, angısı için sölärdi Vooz. Vooz sesetti ona: «Gel burayı, kafadar, otur». Öbürü, yaklaşp, oturdu. ²Vooz aldı kasabanın aksakallarından on kişi da dedi: «Oturun burada». Da onnar oturdular. ³Sora Vooz dedi senselesinä: «Moav topraandan gelân Noemin satêr bizim agamızın Elimelehin tarlasını. ⁴Bân, dedim, söyleyim sana, olsun haberin: satın al o tarlayı burada oturannarın hem kasaba aksakallarının önündä; istâr-sân almaa, al; ama istâmârsân almaa, sölä bana, bân bileyim; çünkü sıraya görä ilkin sän alabilirsin; bân dä senin ardına». Öbürü dedi: «Satın alêrım». ⁵Vooz dedi: «Açan satın alacan tarlayı Noemindän, lââzım alasin kendinä karı moavlı Rufiyi, raametlinin dul karısını, aniki, eer sizin duarsa oolunuz, tarla kalsın Rufinin ilk kocasının aylesindä». ⁶Ozaman o senselâ dedi: «Yok nasıl alayım o karıyı kendimä, neçinki zor olur varlımı brakayım uşaklarıma; kablet onu sän, çünkü bân alamam».

⁷ Eveldän İzraildä vardı bir adet satın almakta ya da diişmektä: birisi çıkarardı çizmesini da verärdi öbürünä, da bu sayılardı İzraildä, ani annaşmak oldu. ⁸ Hem dedi o senselâ Vooza: «Satın al sän». Da çıkarıldı çizmesini. ⁹ Ozaman dedi Vooz aksakallara hem hepsinä insannara: «Şindi siz martursunuz, ani bân alêrım Noemindän Elimelehin bütün varlını hem dä

Вооз алэр Руфийи кендисинä кары

4 ¹Вооз, чыкып касаба порталарына, отуларду орада. Бакса: гечер онун йанындан о коруйужу сенселä, ангысы ичин сөлärди Вооз. Вооз сесетти она: «Гел бурайы, кафадар, отур». Öбүрү, йаклашып, отурду. ²Вооз алды касабанын аксакалларындан он киши да деди: «Отурун бурада». Да оннар отурдулар. ³Сора Вооз деди сенселесинä: «Моав топраандан гелән Ноемин сатэр бизим агамызын Елимелехин тарласыны. ⁴Бән, дедим, сөлейим сана, олсун хаберин: сатын ал о тарлайы бурада отураннарын хем касаба аксакалларынын öнүндä; истäрсән алмаа, ал; ама истämäрсән алмаа, сөлä бана, бән билейим; чүнкү сырайа гөрä илкин сән алабилирсин; бән дә сенин ардына». Öбүрү деди: «Сатын алэрым». ⁵Вооз деди: «Ачан сатын алажан тарлайы Ноеминдән, лäйым аласын кендинä кары моавлы Руфийи, рааметлинин дул карысыны, аники, еер сизин дууарса оолунуз, тарла калсын Руфинин илк кожасынын айлесиндä». ⁶Озаман о сенселä деди: «Йок насыл алайым о карыйы кендимä, нечинки зор олур варлыымы бракайым ушакларыма; каблет ону сән, чүнкү бән аламам».

⁷Евелдән Израилдä варды бир адет сатын алмакта йа да диишмектä: бириси чыкарарды чизмесини да верärди öбүрүнä, да бу сайыларды Израилдä, ани аннашмак олду. ⁸Хем деди о сенселä Вооза: «Сатын ал сән». Да чыкарды чизмесини. ⁹Озаман деди Вооз аксакаллара хем хепсинä инсаннара: «Шинди сиз

Hileonun hem Mahlonun bütün varlığını; ¹⁰ hem dâ moavlıyka Rufiyi, Mahlonun dul karısını, alêrim kendimâ karı, aniki raametli Mahlonun varlı kalsın aylesindâ, hem dâ kaybelmesin raametlinin adı soydaşlarının arasında hem yaşadıı kasabada: büün siz buna martursunuz».

¹¹Ozaman dedi hepsi insannar, ani durardılar portalar yanında, hem aksakallar: «Biz marturuz; ko Saabi yapsın senin evinä girän karıyı Rahil hem Liya gibi, angılarından başladı İzrail. Zenginnä hem helal ol epratalılar arasında*, hem ko anılsın senin adın Vifleemdä. ¹²Ko olsun senin evlatların Pareğin evlatları gibi, angısını Famari duudurdu İudaya, o toomdan, angısını verecek Saabi sana bu genç karıdan».

¹³Aldı Vooz Rufiyi, da oldu Rufi onun karısı. Onnar birleştilär, da Saabinin izininä görä Rufi gebä kaldı hem duudurdu bir ool. ¹⁴Hem karılar deyärdilär Noeminä: «Şükür Saabiyä, ani brakmadı seni koruyucusuz! Hem ko metinnensin onun adı İzraıldä! ¹⁵O taazeleyecek senin ömürünü hem bakacak seni ihtärlında. Onu duudurdu senin gelinin, angısı sever seni, angısı edi ooldan taa iidir». ¹⁶Da aldı Noemin bu evladı, taşıyardı onu kucaanda, da oldu onun bakıcısı. ¹⁷Komuşuykalar koydular onun adını Ovid, deyeräk: «Noeminin oldu oolu». Ovid oldu İseyin bobası, İsey dâ oldu Davidin bobası.

* 4:11 Eprata soyu – bak 1:2.

мартурсунуз, ани бaн алэрым Ноеминдaн Елимелехин бaтaн варлыыны хем дa Хилеонун хем Махлонун бaтaн варлыыны; ¹⁰ хем дa моавлыйка Руфийи, Махлонун дул карысыны, алэрым кендимa кары, аники рааметли Махлонун варлыы калсын айлесиндa, хем дa кайбел-месин рааметлинин ады сойдашларынын арасында хем йашадыы касабада: бaтaн сиз буна мартурсунуз».

¹¹ Озаман деди хепси инсаннар, ани дурардылар порталар йанында, хем аксакаллар: «Биз мартуруз; ко Сааби йапсын сенин евинa гирaн карыйы Рахил хем Лийа гиби, ангыларындан башлады Израил. Зенгиннa хем хелал ол епраталылар арасында*, хем ко анылсын сенин адын Вифлеемдa. ¹² Ко олсун сенин евлатларын Парецин евлатлары гиби, ангысыны Фамари дуудурду Иудаи, о тоомдан, ангысыны вережек Сааби сана бу генч карыдан».

¹³ Алды Вооз Руфийи, да олду Руфи онун карысы. Оннар бирлештилaр, да Саабинин изининa гoрa Руфи гебa калды хем дуудурду бир оол. ¹⁴ Хем карылар дейaрдилaр Ноеминa: «Шaкaр Саабийa, ани бракмады сени коруйжусуз! Хем ко метинненсин онун ады Израилдa! ¹⁵ О таазелейежек сенин oмyрyнy хем бакажaк сени ихтaрлыында. Ону дуудурду сенин гелинин, ангысы север сени, ангысы еди оолдан таа иидир». ¹⁶ Да алды Ноемин бу евлады, ташыйарды ону кaжaанда, да олду онун бакыжысы. ¹⁷ Комушуйкалар койдулар онун адыны

* 4:11 Епрата сойу – бак 1:2.

David padişahın dedeleri

- 18 Hem tä Pareğin evlat boyları:
Pareğ oldu Hesronun bobası;
- 19 Hesron oldu Ramın bobası;
Ram oldu Aminadavın bobası;
- 20 Aminadav oldu Nahşonun bobası;
Nahşon oldu Salmonun bobası;
- 21 Salmon oldu Voozun bobası;
Vooz oldu Ovidin bobası;
- 22 Ovid oldu İseyin bobası;
İsey oldu Davidin bobası.

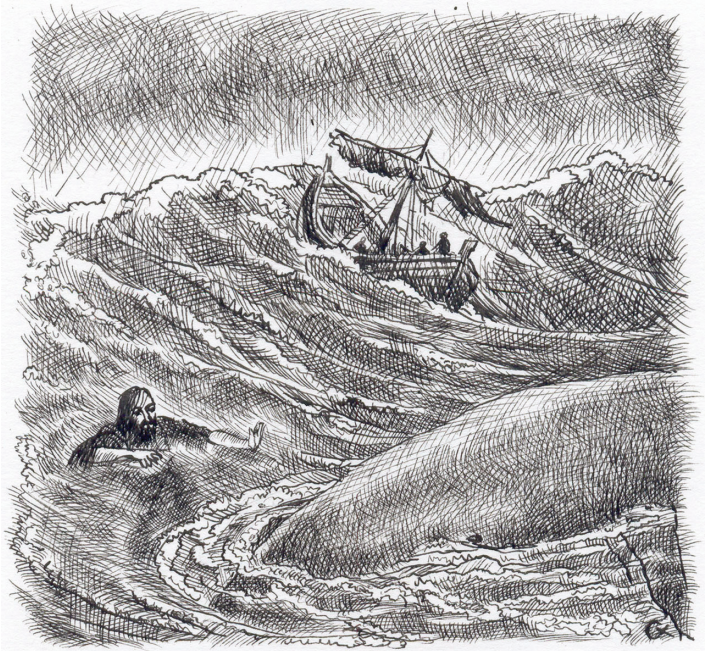
Овид, дейерäk: «Ноеминин олду оолу». Овид олду Иесейин бобасы, Иесей дә олду Давидин бобасы.

Давид падишахын деделери

- 18 Хем тә Парецин евлат бойлары:
Парец олду Хесронун бобасы;
- 19 Хесрон олду Рамын бобасы;
Рам олду Аминадавын бобасы;
- 20 Аминадав олду Нахшонун бобасы;
Нахшон олду Салмонун бобасы;
- 21 Салмон олду Воозун бобасы;
Вооз олду Овидин бобасы;
- 22 Овид олду Иесейин бобасы;
Иесей олду Давидин бобасы.

ЇОНА

ИОНА

İonanın kıyadı annadêr prorok için, angısı istämâr-di olmaa prorok da bütün kuvedinnän karşı koyardı buna. İş olêr VIII-ci asirdä bizim zamandan ileri. Allah sımardı İonaya, gitsin avan hem sert kuvetli Asiriya imperiyasının baş kasabasına Nineviyaya, aniki üzä çıkarmaa o kasabada yaşayan insannarın günahlarını. Ama İona istämedi, İzrail halkın duşmannarı, nineviahılar, pişman olsunnar günahları için da kabletsinnär Allahın afetmesini. Bezbelli, o korkardı gitmäâ duşmannara da onuştan yollandı Nineviyadan karşı tarafa.

Bir sıra şaşılacak oluşlardan sora İona hep okadar sesledi Allahı, ama pek gücenmiş, ki Allah afetmiş ninevialıları. Ama Allah gösterdi İonaya, ani O acıyêr hepsini, kim hazır kabletmäâ Onun haberini, ani O istämeer günahkerlerä ölüm, ama isteer, onnar pişman olsunnar. Saabi diil sade izraillilerin Allahı, ama bütün dünneyin Allahıdır.

Eni Baalantıda İsus taa bir kerä annadêr İonanın eceli için, aniki öncä haberlesin Kendi ölmesini hem dirilmesini. Hem dä İsus gösterer ninevialıları nicä bir örnek, nasıl günahkerlär kuşkusuz hem şüpesiz pişman olêrlar.

Ионанын кийады аннадэр пророк ичин, ангысы истәмәрди олмаа пророк да бүтүн кувединнән каршы койарды буна. Иш олэр VIII-эжи асирдә бизим замандан илери. Аллах сымарлады Ионайа, гитсин аван хем серт куветли Асирия империясынын баш касабасына Ниневийайа, аники үзә чыкармаа о касабада йашайан инсаннарын гүнахларыны. Ама Иона истәмеди, Израил халкын душманнары, ниневийалылар, пишман олсуннар гүнахлары ичин да каблетсиннәр Аллахын афетмесини. Безбелли, о коркарды гитмәйә душманнара да онуштан йоланды Ниневийадан каршы тарафа.

Бир сыра шашылажжак олушлардан сора Иона хеп окадар сеследи Аллахы, ама пек гүҗҗенмиш, ки Аллах афетмиш ниневийалылары. Ама Аллах гөсттерди Ионайа, ани О аҗсыйэр хепсини, ким хазыр каблетмәйә Онун хаберини, ани О истәмеер гүнахкерлерә өлүм, ама истеер, оннар пишман олсуннар. Сааби диил саде израиллилерин Аллахы, ама бүтүн дүннейин Аллахыдыр.

Ени Баалантыда Иисус таа бир керә аннадэр Ионанын еҗели ичин, аники өнҗә хаберлесин Кенди өлмесини хем дирилмесини. Хем дә Иисус гөстерер ниневийалылары ниҗә бир өрнек, насыл гүнахкерләр кушкусуз хем шүпесиз пишман олэрлар.

İona neetlener kaçmaa Saabidän

1 ¹ İonaya, Amitayın ooluna, işidildi Saabinin sesi: ² «Çıksana yola! Git büük Nineviya kasabasına. Haber ver oradaki insana, sölä onnara, ani Bän bile-
rim onnarın kötülüklerini». ³ İona sa, neetlenip kaçmaa Saabidän Tarşış kasabasına, etişti Yafa kasabasına, buldu Tarşışä gidän gemiyi, ödeşip, pindi gemiyä, aniki gitmää Saabidän Tarşışä*.

⁴ Ama Saabi yolladı denizä bir büük lüzgär, da başladı çirkin boran. Gemi hemen-hemen daalaceydı. ⁵ Gemicileri aldı korku. Herkezi girişti çaarmaa kendi allahını. Gemiyi ilinnetmää deyni, ükü atıverdilär denizä. İona sa, inip geminin ambarına, yattı da daldı derin uykuya. ⁶ Kapitan, yaklaşıp ona, dedi: «Neçin uyuyêrsın sän? Kalk, çaar senin Allahını! Bekim, O aklısına getirecek bizi, da biz kayıp olmayacez».

⁷ Hepsi giriştilär demäa biri-birinä: «Çetelä atalım** da annayalım, kimin beterinä bizim başımıza geldi bu bela!» Çetelä attılar – da çetelä düştü İonaya. ⁸ «Raz senin beterinä biz düştük belaya, sölä bizä, kimsin sän? – sordular ona. – Ne zanaatın var? Neredän gelersin? Angı halktan çekilersin?» – ⁹ «Bän çıfıtım, – dedi o. – Bän inanêrım Saabiyä, Gökteki Allaha, angısı kurdu denizi hem eri». ¹⁰ Büük korku

* 1:3 Tarşış kasabası bulunardı Nineviyadan pek uzakta, Ak denizin karşı tarafında.

** 1:7 Çetelä atmaa – rus. «бросать жребий».

Иона неетленер качмаа Саабидән

1 ¹ Ионайа, Амитайын оолуна, ишидилди Саабинин сеси: ² «Чыксана йола! Гит бүүк Ниневийа касабасына. Хабер вер орадакы инсана, сөлә оннара, ани Бән билерим оннарын көтүлүклерини». ³ Иона са, неетленип качмаа Саабидән Таршиш касабасына, етишти Йафа касабасына, булду Таршишә гидән гемийи, өдешип, пинди гемийә, аники гитмәә Саабидән Таршишә*.

⁴ Ама Сааби йоллады денизә бир бүүк лүзгәр, да башлады чиркин боран. Геми хемен-хемен даалажэйды. ⁵ Гемижилери алды корку. Херкези гиришти чаармаа кенди аллахыны. Гемийи илиннетмәә дейни, үкү атывердиләр денизә. Иона са, инип геминин амбарына, йатты да далды дерин уйкуйа. ⁶ Капитан, йаклашып она, деди: «Нечин уйуйэрсин сән? Калк, чаар сенин Аллахыны! Беким, О аклысына гетирежек бизи, да биз кайып олмайажэз».

⁷ Хепси гириштиләр демәә бири-биринә: «Четелә аталым** да аннайалым, кимин бетеринә бизим башымыза гелди бу бела!» Четелә аттылар — да четелә дүштү Ионайа. ⁸ «Раз сенин бетеринә биз дүштүк белайа, сөлә бизә, кимсин сән? — сордулар она. — Не занаатын вар? Нередән гелерсин? Ангы халктан чекилерсин?» —

* 1:3 Таршиш касабасы булунарды Ниневийадан пек узакта, Ак денизин каршы тарафында.

** 1:7 Четелә атмаа — рус. «бросать жребий».

aldı denizçileri. Açan İona söledi, ani kaçêr Saabidän, gemicilär sordular ona: «Ne yaptın sän! ¹¹ Ne yapalım biz sana şimdi, aniki dolayda deniz uslansın? Boran sarplaşêr!» – ¹² «Alın da atın beni denizä, – cuvap etti o, – aniki dolayanınızda deniz uslansın. Bän bilerim, ani benim beterimä sizin başınıza geldi bu büük boran».

¹³ Gemicilär çekettilär küreklemää kenara dooru, ama bişey yapamardılar: boran hep sarplaşardı. ¹⁴ Ozaman onnar çaardılar Saabiyi: «Saabi! – dedilär onnar. – Bu adamın canı için kayıp olmayalım. Cuvap istämä bizdän kabaatsız insanın ölümü için! Çünkü böläymiş Senin istediin, Saabi!» ¹⁵ Tutup İonayı, onnar attılar onu denizä – da deniz o saat uslandı. ¹⁶ Saabidän bir büük korku sardı gemicileri. Gemicilär, emin edip, adadılar yapmaa Saabiyä kurban.

İonanın duası

2 ¹ Saabi buyur etti, bir büük balık yutsun İonayı. Üç gün hem üç gecä İona bulundu balının karnısında. ² Bulunarak balının karnısında, o dua etti Saabiyä, kendi Allahına:

³ Saabi, belaya düşüp, çaardım bän Seni –
Ölülerin dünnesindän istedim Sendän yardım,
da Sän işittin benim sesimi!

⁹ «Бән чыфытым, — деди о. — Бән инанэрым Саабийә, Гөктеки Аллаха, ангысы курду денизи хем ери». ¹⁰ Бүүк корку алды Denizчилери. Ачан Иона сөледі, ани качэр Саабидән, гемижиләр сордулар она: «Не йаптын сән! ¹¹ Не йапалым биз сана шинди, аники долайда Deniz услансын? Боран сарплашэр!» — ¹² «Алын да атын бени Denizә, — жувап етти о, — аники долайанынызда Deniz услансын. Бән билерим, ани benim бетеримә сизин башыныза гелди бу бүүк боран».

¹³ Гемижиләр чекеттиләр күреклемәә кенара доору, ама бишей йапамардылар: боран хеп сарплашарды. ¹⁴ Озаман оннар чаардылар Саабийи: «Сааби! — дедиләр оннар. — Бу адамын жаны ичин кайып олмайалым. Жувап истәмә биздән кабаатсыз инсанын өлүмү ичин! Чүнкү бөлаймиш Сенин истедиин, Сааби!» ¹⁵ Тутуп Ионайы, оннар аттылар ону Denizә — да Deniz осаат усланды. ¹⁶ Саабидән бир бүүк корку сарды гемижилери. Гемижиләр, емин едип, ададылар йапмаа Саабийә курбан.

Ионанын дуасы

2 ¹ Сааби буйур етти, бир бүүк балык йутсун Ионайы. Уч гүн хем үч гежә Иона булунду балыын карнысында. ² Булунарак балыын карнысында, о два етти Саабийә, кенди Аллахына:

³ Сааби, белайа дүшүп, чаардым бән Сени —
Өлүлерин дүннесиндән истедим Сендән йардым,
да Сән ишиттин benim сесими!

- 4 Denizin dipsiz derinniinä Sän attın beni,
beni götürerlär akıntılar;
Senin büük suların hem dalgaların geçerlär
benim üstümdän.
- 5 Da bän düşünärdim: «Bän kuuldum Senin
önündän».
Ama yok, bän taa görecäm Senin Ayozlu
Binanı!
- 6 Benim buazıma geldi su, dolayda – dipsiz
derinnik,
deniz otları sarıldı başıma.
- 7 Bän er altına düştüm, bayırların köklerinä,
erin tokatları benim ardıma kitlendilär
heptenä!
Ama Sän kurtardın dipsiz çukurdan benim
ömürümü,
Saabi, Allahım benim!
- 8 Bitnik, umutsuz halda bän Saabiyi aklıma
getirdim,
da benim duam geldi Sana, Senin Ayozlu
Binana.
- 9 Yaramaz idollara baş iildän insannar Seni
satêrlar –
- 10 bän sä Sana kurban getirecäm şükürlük
sözlerimnän,
tamannayacam adamaklarımı.
Kurtuluş Saabinin elindä!

- 4 Денизин дипсиз деринниинә Сән аттын бени,
бени гөтүрерләр акынтылар;
Сенин бүүк суларын хем далгаларын гечерләр
беним үстүмдән.
- 5 Да бән дүшүнәрдим: «Бән куулдум Сенин
өнүндән».
- 6 Ама йок, бән таа гөрөжәм Сенин Айозлу Бинаны!
Беним буазыма гелди су, долайда – дипсиз
деринник,
дениз отлары сарылды башыма.
- 7 Бән ер алтына дүштүм, байырларын
көклеринә,
ерин токатлары беним ардыма китлендиләр
хептенә!
Ама Сән куртардын дипсиз чукурдан беним
өмүрүмү,
Сааби, Аллахым беним!
- 8 Битник, умутсуз халда бән Саабийи аклыма
гетирдим,
да беним дуам гелди Сана, Сенин Айозлу
Бинана.
- 9 Йарамаз идоллара баш иилдән инсаннар Сени
сатэрлар –
- 10 бән сә Сана курбан гетирежәм шүкүрлүк
сөзлеримнән,
таманнайаҗам адамакларымы.
Куртулуш Саабинин елиндә!

¹¹ Saabi buyur etti – da balık kustu İonayı deniz kenarına.

Ninevialılar pişman olêlar

3 ¹ Da genä İonaya işidildi Saabinin sesi: ² «Çıksana yola! Git büük Nineviya kasabasına. Haber ver orada yaşayannara onu, ne Bân sana söleerim». ³ İona çıktı yola: gitti Nineviyaya, nasıl ona buyur etti Saabi. Nineviya okadar büük bir kasabaydı*, ani onu bütünnä gezmää deyni, lääzımdı üç gün.

⁴ İona, gezip kasabada bir gün, başladı haberlemää: «Gececek taa kırk gün, da Nineviya yok edilecek!» – ⁵ da Nineviyada yaşayan insannar inandılar Allahı. Onnar heptän vazgeçtilär imektän, pişman olup kendi günahları için, hem giidilär sert dokumadan pişmanlık rubalarını, küçüü dä, büüyü dä. ⁶ Açan sa bunu işitti Nineviyanın padişahı, o kalktı trondan, soyundu padişah giyimnerini, giidi pişmanlık rubalarını, oturdu kül üstünä ⁷ da buyur etti haberlemää Nineviyada kendinin hem boyarların adından bölä bir emir: «Hiç bişey imesinnär hem su içmesinnär hem insannar, hem hayvannar – sırlar da, koyunнарlan keçilär dä. ⁸ Ko insannar da, hayvannar da, giyip pişmanlık rubalarını, bütün ürektän çaarsınnar Allahı. Ko herkezi vazgeçsin yapmaa fenalık hem zorbalık. ⁹ Kim biler? Bekim, Allah acıyacak, vazgeçecek üfkesindän, da biz kayıp olmayacez».

* 3:3 Ya da: «Nineviya Allahın gözündä büük bir kasabaydı».

¹¹ Сааби буйур етти – да балык кусту Ионайы дениз кенарына.

Ниневийалылар пишман олэрлар

З ¹ Да генә Ионайа ишидилди Саабинин сеси: ² «Чыксана йола! Гит бүүк Ниневийа касабасына. Хабер вер орада йашайаннара ону, не Бән сана сөлеерим». ³ Иона чыкты йола: гитти Ниневийайа, насыл она буйур етти Сааби. Ниневийа окадар бүүк бир касабайды*, ани ону бүтүннә гезмәә дейни, ләәзымды үч гүн.

⁴ Иона, гезип касабада бир гүн, башлады хаберлемәә: «Гечежек таа кырк гүн, да Ниневийа йок едилежек!» – ⁵ да Ниневийада йашайан инсаннар инандылар Аллахы. Оннар хептән вазгечтиләр имектән, пишман олуп кенди гүнахлары ичин, хем гиидиләр серт докумадан пишманлык рубаларыны, күчүү дә, бүүйү дә. ⁶ Ачан са буну ишитти Ниневийанын падишахы, о калкты трондан, сойунду падишах гийимнерини, гииди пишманлык рубаларыны, отурду күл үстүнә ⁷ да буйур етти хаберлемәә Ниневийада кендинин хем бойарларын адындан бөлә бир емир: «Хич бишей имесиннәр хем су ичмесиннәр хем инсаннар, хем хайваннар – сырлар да, койуннарлан кечиләр дә. ⁸ Ко инсаннар да, хайваннар да, гийип пишманлык рубаларыны, бүтүн үректән чаарсыннар Аллахы. Ко

* 3:3 Йа да: «Ниневийа Аллахын гөзүндә бүүк бир касабайды».

¹⁰ Allah gördü onnarın yaptıklarından, ani onnar vazgeçtilär yapmaa fenalık. Da Allah acıdı da vazgeçti neetindän cezalamaa onnarı, yollamadı Nineviyaya bela.

İonanın darılması hem Allahın hayırlı

4 ¹İona bu beterä girdi büyük kahıra hem darıldı. ²O dua etti Saabiyä bölä: «Ey, Saabi! Bän bunun için sölärdim e – taa duuma erimdä. Bu beterä dä bän kaçtım Tarşışä. Bän bilärdim, ani Sän cana yakın hem hayırlı, saburlu hem ii ürekli Allahsın, angısı havezlän vazgeçer bela yollamaa insana. ³Onuştan, Saabi, al bendän benim canımı: taa ii bän öleyim, ani yaşayacam».

⁴«Ne läüzüm sän darılasın?» – sordu Saabi.

⁵İona çıktı kasabadan da erleşti günduusuna dooru. Orada o yaptı kendisinä bir bordey da, saklanıp onun gölgesindä, siiredärdi, ne olacek ötää dooru kasabaylan. ⁶Saabi Allah sa yolladı bir sütlen, da o büüdü, gölgä yaparak İonaya, kefsizlenmesin deyni. İona pek sevindi bu sütlenä. ⁷Ertesi sabaa, aydınnanarkan, Allah yolladı bir kurt. Kurt kemirdi sütleni, da o sütlen kurudu. ⁸Açan sa gün çıktı, Allah günduusundan yolladı bir haşlak lüzgär. Gün yaktı İonanın başını. İonanın kuvedi kesildi, o istärdi kendisinä ölüm, düşüneräk: «Taa ii bän öleyim, ani yaşayacam».

херкези вазгечсин йапмаа феналык хем зорбалык. ⁹ Ким билер? Бежим, Аллах ажыйаҗэк, вазгечеҗек үфкесиндән, да биз кайып олмайаҗэз».

¹⁰ Аллах гөрдү оннарын йаптыкларындан, ани оннар вазгечтиләр йапмаа феналык. Да Аллах ажыды да вазгечти неетиндән җезаламаа оннары, йолламады Ниневийайа бела.

Ионанын дарылмасы хем Аллахын хайырлыгы

4 ¹ Иона бу бетерә гирди бүүк кахыра хем дарылды. ² О два етти Саабийя бөлә: «Ей, Сааби! Бән бунун ичин сөләрдим е — таа дуума еримдә. Бу бетерә дә бән качтым Таршишә. Бән биләрдим, ани Сән җана йакын хем хайырлы, сабурлу хем ии үрекли Аллахсын, ангысы хавезлән вазгечер бела йолламаа инсана. ³ Онуштан, Сааби, ал бендән беним җанымы: таа ии бән өлейим, ани йашайаҗам».

⁴ «Не ләәзым сән дарыласын?» — сорду Сааби.

⁵ Иона чыкты касабдан да ерлешти гүндуусуна доору. Орада о йапты кендисинә бир бордей да, сакланып онун гөлгесиндә, сииредәрди, не олаҗэк өтәә доору касабайлан. ⁶ Сааби Аллах са йоллады бир сүтлен, да о бүүдү, гөлгә йапарак Ионайа, кефсизленмесин дейни. Иона пек севинди бу сүтленә. ⁷ Ертеси сабаа, айдыннанаркан, Аллах йоллады бир курт. Курт кемирди сүтлени, да о сүтлен куруду. ⁸ Ачан са гүн чыкты, Аллах гүндуусундан йоллады бир хашлак лүзгәр. Гүн йакты Ионанын башыны. Ионанын куведи кесилди,

⁹ «Ne lääzım sän darılasın bu sütlen için?» – sordu Allah İonaya.

«Lääzım, – dedi öbürü. – Fit ürääm kopêr!»

¹⁰ Ozaman Saabi dedi: «Senin canın acıyêr sütlenä, makar sän zaamet etmedin onu büütmää: bir gecä o peydalandı hem bir gecä kurudu. ¹¹ E Benim nasıl canım acımasın büük kasaba Nineviyaya? Onda var üz irmi bin kişidän zeedä insan, angıları annamêêrlar, neredä saa taraf, neredä sol, hem çok hayvan».

о истәрди кендисинә өлүм, дүшүнерәк: «Таа ии бән өлейим, ани йашайажам».

⁹ «Не ләәзым сән дарыласын бу сүтлен ичин?» – сорду Аллах Ионайа.

«Ләәзым, – деди өбүрү. – Фит үрәәм копэр!»

¹⁰ Озаман Сааби деди: «Сенин жанын ажыйэр сүтленә, макар сән заамет етмедин ону бүүтмәә: бир гежә о пейдаланды хем бир гежә куруду. ¹¹ Е Беним насыл жаным ажымасын бүүк касаба Ниневийайа? Онда вар үз ирми бин кишидән зеедә инсан, ангылары аннамээрлар, нередә саа тараф, нередә сол, хем чок хайван».